

teh člankov, ponavljamo besede »Vlasti« o lanskem »Museum-u«: »Ti članki so poskusi, a dobri poskusi. Kdo bo de od mladega bogoslovca tirjal temeljito, vsestransko dovršeno in učeno razpravo? To so le vaje, katere vodijo k popolnosti.«

Kajpada je ta vsebina nekoliko jednolična. Pogrešamo člankov iz slovanske, posebej slovanske cerkvene zgodovine, zlasti pa še prirodoslovnih; predlanskim (če se ne motimo) bil je vsaj eden članek prirodosloven in sicer o darvinizmu. Vsakdo vé, kako važna znanost je dandanes prirodoslovje, zatorej se mladim in nadarjenim mladeničem ne more dovolj priporočiti, naj se učé (vsaj nekoliko) prirodoslovja. Res je, da bogoslovec nima mnogo prilike za to, kar mu ostaja časa od bogoslovja, mora ga porabiti za druge nauke, kateri so več ali manj v zvezi z njegovim poklicem. Vendar bi se v velikem številu bogoslovcev lahko dobili vsaj nekateri prijatelji prirodoznanstva.

Temu listu ni namen in mu tudi ne more biti, da vzgaja same učenjake, ampak dobre pisatelje, zatorej ne umevamo, zakaj se pisatelji z uredništvom vred niso ozirali malo bolj na leposlovje. Prav na tem polju se mlad pisatelj lahko izuri v jeziku in si razvije svojo nadarjenost. Kaj hasni vedno samo tožiti o brezbožnosti in pokvarjenosti modernih pisateljev, ako se narodu nič boljšega ne dá v roke! Pokazati treba dejansko, ne samo z vpitjem in tarnanjem, da tudi na krščanski podlagi more cvesti leposlovje; a za to treba vaje. Dobro bi torej bilo, da bi »Museum« določil dostojno mesto tudi kakim dobri povesti. Tako bi se izobrazil v semeniških zidovih marsikak dober pisatelj, ki bi pozneje podajal zdrave dušne hrane svojemu narodu.

Naposled častitamo češkim bogoslovcem, da so v tako lepi zlogi, da gojé dejansko ljubezen do cerkve in naroda, in zato jim želimo najboljših uspehov. Slovenskim bogoslovcem pa priporočamo, naj si naročé »Museum« in naj pomislijo, v čem so jim Čehi morebiti vzgled. — To je gotovo, da so dandanes potrebe, katerim mora ustrezati duhovnik, mnogo številnejše in nujnejše, kakor so bile nekda. Tudi so deloma drugačne. In za to treba primerne priprave.

—F—.

»**Ottův Slovník Naučný**«, o katerem sem poročal v št. 8. l. l., dospel je do konca lanskega leta do 11. snopiča petega dela. Vseh je izšlo dotlej 98 snopičev. »Ottův Slovník Naučný« ali ilustrirana enciklopedija vednostij vseh strok se ne peča prav nič s strankarstvom, ampak hoče biti prava zakladnica potrebnih nauk za češki narod. V njem nahajamo najnovejše pojave in napredke v vseh vednostih, opazujemo h krati neumorno marljivost uredništva in njegovih učenih sotrudnikov, da bi delo dospelo do popolnosti in tekmovalo z deli drugih narodov.

»**Starý dluh**« od Koldy Malínského. Česka salonní bibl. št. 74. V Pragi, založil J. Otto l. 1891. — »Starý dluh« je zgodovinski roman, kakoršnega so na češkem kulturnem polju gojili Prokop Chocholoušek in Jos. K. Tyl, posebno pa

zadnji čas pokojni duhovnik Václav Beneš Třebizský. K sedanjim pisateljem te vrste prištevamo Alojzija Jiráška, Zikmunda Vinterja in Kolda Malínského. Omenjeni novelisti in romani nabitirajo pridno zgodovinske snovi za svoja dela po prašnih arhivih in knjižnicah in pregledujejo stare pergamene.

Pa ne samo snov, ampak tudi obliko za pesniška dela povzemajo iz poprejšnjih stoletij. To dokazuje povestna trilogija »Starý dluh«. »Starý dluh« nas spominja zgodovinskega zloga XVII. in XVIII. stoletja; tu je polno latinizmov in arhaizmov. Pesniška slika je pretkana z zgodovinskimi novicami, popisi in dogodki. Zgodovina je torej v tej trilogiji poglavitna stvar, poezija le postranska. Tako je v povestih »Pater Amos«, »Premijant«, »Štědrý večer patera Adama a Nativitate Domini«, ki so vzete iz časov Slanskih častitih redovnikov pijaristov koncem XVII. in XVIII. stoletja.

Samostansko življenje med golimi zidovi, njega vesela in žalostna stran, stare latinske šole s premijanti, spletke mestne gospóde, dobro češko srce pod ostro haljo in jednake slike iz poprejšnjih stoletij zanimajo in učé čitatelja.

»**Dějiny umění výtvarných**« od Karla B. Mádl. (Prim. »Dom in Svet« 1891. str. 381.) Pisatelj razlaga zgodovino assyrske tvorne umetnosti (v snopičih 6—8). Nekoliko preobširno popisuje palačo Sargonovo v Chorsabadu (Horzabadu). Tako n. pr. popisuje notranjo napravo: dvorane, tempeljne, mostove, grobe, gradivo, zid in okraske, oboke, razsvetljava, stebre, dekorativno plastiko, relieve, kralja in vojsko, trojno vrsto reliefov, človeško postavo, izraz in telesno gibčnost, slikanje brez perspektive, živali, leva, čudne postave, tehniko barv (polychromijo), glyptiko, slikarstvo, emajlovanje dekoracijo, izdelovanje kovine, lesa, tkanje, vezenje itd. Iz vsega tega je razvidno, kako natančno in znanstveno je to delo.

Fr. L—r.

DRUGA SLOVSTVA.

»**Archiv für slavische Philologie** von V. Jagić«. XIV. zvezka sešitek je izšel meseca vinotoka l. l. Vsebinska mu je raznovrstna. A. Brückner nadaljuje svoje »Böhmische Studien« (strani 1—45). M. Speranskij popisuje odlomek komentovanega psaltera, povedavši najprej v uvodu nekaj besed v obče o psalteru, n. pr. da je izmed vseh svetopisemskih knjig najbolj razširjen. C. Jiriček priobčuje o igrar v stari Srbiji za despota Jurija Brankovića v Prištini l. 1435. Imenovani pisatelj nam tudi naznanja, da se beseda »stanjanin« ne najde samo v carja Štefana Dušana zakoniku, ampak tudi v aktih dubrovskega sodišča. Dr. J. Aranza je razložil Barakovićevo besedo »jarula« ter pravi, da je, kakor tudi dubrovska »ârla« iz latinske besede »areola« in pomeni »ein kleines erhöhhtes Blumenbeet oder den viereckigen hölzernen Blumenkasten« (str. 78). Imenovani dr. J. Aranza pripoveduje (str. 78—82), odkod so južno-slovenske (slovanske) naselbine v južni Italiji, kjer v okraju

Molise še dandanes v treh ali štirih vaseh 5000 duš govori »ikavščino«, torej nareče hrvaškega jezika. Poprej je bilo več vasij slovenskih, pa so se sčasom polasčile. Po Makušev-em (Итальянскіе Архивы Сборникъ, 8) so se naseljevali Slovani že zgodaj v Italiji. Že v začetku XII. veka nahajamo nekatere Slované v službi Anjouincev. Vzrok preseljevanju so bili Turki. Prišli so pa na Laško Slovani iz Dalmacije. Nareče okrog Zadra se vjema z narečjem, katero govore naseljenci v Italiji. Nato govori pisatelj o dohodu Vlahov v Istrijo in Dalmacijo. E. Kažušniacki ima na str. 82—83 »Beschwörung des Gewitters in einer Aufzeichnung aus dem Ende des XVII. Jahrh.« in »Λέξις Λατινισσά in einer älteren bulgarisch-slovenischen Uebersetzung«. Posebno je pa za nas Slovence zanimiva in poučna razprava dr. Murka »Zur Erklärung einiger grammatischer Formen im Neuslovenischen« 89—115. Omenim naj, kar piše gosp. pisatelj o oblikah »bodem in bom« na str. 113. »Die vollen Formen (t. j. bodem) sind in der nsl. Schriftsprache heute daher nur archaisch, eignen sich sehr gut für die Poesie und auch für die Prosa, besonders zu rhetorischen Zwecken, wenn nämlich auf das Verbum ein besonderer Nachdruck fällt.« Nadalje pobija Murko nauk Levstikov in Janežičev, da so kratke oblike (t. j. bom, boš . .) enklitike, in le dolge ortotonirane. Oblike, katere berem na str. 109: »nabъš, nabš, nabta . .« slišijo se tudi v gornji savinjski dolini, kjer se polnih oblik med ljudstvom ne dobi, n. pr. »nabъm, nabъš, nabъ, nabъmъ in nabmъ, nabte nabъdъ in nabdъ«. — »Kritischer Anzeiger« ima kratke ocene knjig, katerih vsebina je različna. Mikavno je popisana krvna osveta dalmatinskih Slovanov: »Die Blutsühne bei den süddalmatinischen Slaven« (str. 141—146.) in: »Eine Midas-Sage in bosnischer Fassung«.

Fr. S. Lekše.

»**Flores medici**« oblati hominibus bonae voluntatis. Collegit et in lucem protulit Pater Chrysogonus Majar, O. S. F. Facultate superiorum. 1891. Labacum in Carnioli Austriae. Prostat in »Libraria catholica« 25 crucifer. v. a. Typis Blasnikianis. 12°. 68. Z barvano sliko na čelu. — Kdor umeva latinščino, imel bode s to knjigo dovolj veselja, ker je res zanimiva. Izdajatelj je tu zbral snopič latinskih verzov, kateri so se našli slučajno na starih zamazanih papirjih. Radi mu priznavamo, da bi bilo res škoda, ko bi se bili pogubili. Vsebinska res ni v prvi vrsti pesniška, ampak didaktična, poučna, a oblika je nenavadno spretna in umetna. Glavni del je 150 »psalmov«, ki so vsak iz dveh distihov in ki naznanjajo na kratko poučno vsebino Davidovih psalmov. Nekaj drugih spevov vnema srce za ljubezen božjo. Zanimivo v distihih je to, da se pol-verza (po cezuri) vseskozi rimata

(leoninski verzi), ne da bi zaradi tega delal pesnik posebno silo jeziku. — Knjižica je vredna, da jo čitatelji-latinci v roko vzemó in čitajo.

Dr. Fr. L.

Glasba.

»**Slovenske pesmi**« za sopran, alt, tenor in bas. Vglasbil in velečastitemu gospodu Sim. Gregorčiču, slavnemu pesniku slovenskemu, posvetil Hrabroslav Volarič. Opevov 7. V Ljubljani. Lastna založba. Tiskali J. Blasnikovi nasledniki. (Cena 70 kr., po pošti 75 kr.) — Volarič je sicer še mlad, a znan skladatelj. Marsikdaj smo že brali njegove skladbe na vspeh, in dotični pevovodje bi lahko povedali, da jih je občinstvo bilo veselo; Volaričeve pesmi ugajajo, vnemajo in vendar — kar je pevcem zelo po godu — niso težke. Težavne harmonizacije ne nahajamo v njih, napev je glavna stvar. Isto velja tudi o tem delu. — Skladatelj je izbral poštene tekste; želi pač vsak poštenjak, da je tudi pri veselicah vse — pošteno!

Zbirka ima 9 pesmij na 20 straneh, »pesnic« ne smemo reči, ker so nekoliko obsirnejše, a zato toliko primernejše za koncerte in za veselice. Namen teksta je pogodil skladatelj dobro; le pri 8. »Na planine« mi »la la« ne gre prav v uho, ker Krilanovih besed vtisek je nekako otožen. Zato mi tudi duh P. Hug. Sattnerjeve skladbe (v Glasbeni Matici) bolj prija. Zeleti bi bilo tudi, da bi se besede (kjer se že ponavljajo — zaradi napeva) tako ponavljale, da bi ne bilo brez pomena, kakor n. pr. str. 13: »kjer zvezdic sveti se nebroj, kjer zvezdic sveti, kjer zvezdic, kjer zvezdic se nebroj, kjer zvezdic, kjer zvezdic sveti, kjer zvezdic se sveti nebroj«. — Vsebinska: 1. Slovanska pesem (dobra). 2. Pogovor z domom (ljubka, ganljiva). 3. Ne zveni mi (prijazna). 4. Pomlad (mila). 5. Gospodov dan (jako lepa, za boljše zборе; jako dobro dé v drugi polovici imitacija sopranovega napeva v tenoru, pri katerem naj še kak »baritonist« pomaga). 6. V noči (lepa, za bolj »fine« zборе). 7. Ljubav (ritem prvega takta se ponavlja devetnajstkrat! — sicer dobra). 8. Na planine (napev se zdi skoro »prelahek« v primeri z melanholičnim tekstom). 9. Poziv k petju (dobra in efektna, a peti treba res »vivace«). Na str. 1., 4., 5., 11., 16. (dve) so male pomote, katere pa vsak pevovodja lahko zapazi in popravi.

Zveselil sem se teh pesmij in upam, da bodo še marsikoga zveselile. Iz peresa Volaričevega smemo še marsikaj lepega pričakovati; vem, da ima še mnogo blaga v rokopisu, in prav je, da ne sili takoj z »novorojenci« na dan ter izdaje le polagoma in večinoma le take komade, ki so preskušnja že prebili. Kupite in pojte, ne bode vam žal!

J. K.

